

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>



Lord John Alderdice'ın Genç Siviller'in konuğu olarak 21 Şubat 2010 Pazar günü Ankara Dedeman Otel'de halka ve basına açık olarak düzenlediği konferans'ın metnidir

Lord Thomas Alderdice Kimdir?

John Thomas Alderdice Kuzey İrlanda'da doğdu ve Ballymena Akademisi'nde eğitim gördü. The Queen's University of Belfast'ta tıp okudu, 1978 yılında buradan mezun oldu. 1988 yılında İrlanda'nın ilk "psikoterapist" danışmanı olarak atandı.

Lord Alderdice 1996 sonbaharında Knock şehrinin Baron'u olarak seçildi. 1998 yılında "Good Friday" (Hayırlı Cuma) olarak da anılan Belfast anlaşmasıyla nihayete eren İrlanda Barış Sürecinde önemli bir role sahipti ve anlaşmanın müzakere sürecinde aktif rol aldı. . İrlanda Barış Süreci'ne katkılarından dolayı sayısız ödülle layık görüldü. 1998 yılında Doğu Belfast temsilcisi olarak Yeni Kuzey İrlanda Meclisi'ne seçildi. Başkan tarafından Yeni Meclis'in Başkanlığına atandı. 2004 yılına kadar bu görevini sürdürdü.

Lord Alderdice, The Queens University of Belfast'ın onursal öğretim üyesidir, ayrıca University of San Marcos Tıp Fakültesi'nde onursal üyeliğe sahiptir.

Siyasi faaliyetleri ve Tıp alanındaki uzmanlık çalışmalarının yanı sıra Lord Alderdice Siyaset Kuzey İrlanda'da pek çok hayır kurumunun hem kurucu üyesi ve de destekleyicisi olmuştur.

Lord John Alderdice'in Konuşması

Giriş

Genç Sivillerdeki arkadaşlarıma ve Ankara'daki dostlarıma beni yalnız bırakmadıkları için çok teşekkür ediyorum. Burada sizlerle birlikte kendimi daha rahat hissediyorum. Burada sizlerle birlikte olmak gerçekten çok güzel bir duygu. Daha öncede Ankara'da bulundum. Geçtiğimiz yıllar içerisinde de birkaç defa geldim ve her zaman gelmekten mutluluk duyuyorum. Bilal (Macit, Genç Siviller Üyesi), Londra'da ziyaretime geldi. Kuzey İrlanda deneyimimi paylaşmak üzere Türkiye'de bir konferans vermem için beni davet etti. Çoğunuz biliyorsunuzdur, Kuzey İrlanda'nın şiddet, çatışma ve zorluklarla dolu uzun bir tarihi var. Yüzyıllara yayılmış bir sürecin tarihi söz konusu. Kuzey İrlanda olarak sonunda bir yol bulduk; şiddeti büyük ölçüde geçmişte bıraktık ve hep beraber ileriye doğru gitmeye başladık. Bilal şunu söyledi: ben ve arkadaşlarım bu deneyimi dinlemek isteriz. Bu yüzden, bu konuda konuşmaktan dolayı çok memnunum. Ben bir Genç Sivil değilim, şimdi çok yaşlı bir sivilim ama siz de yaşlanacaksınız üzülmeysin. Bu sabah bunu söylediğimde, Bilal ve arkadaşları şunu söylediler: gençlik sizin kalbinizdedir, ruhunuzdadır, yaşınızla ilgili değildir. Bu yüzden biraz rahatladım. Bu yüzden burada bulunmaktan çok mutlyum.

Sorunlarınızı yalnızca siz çözebilirsiniz.

Size tavsiye vermek için burada değilim veya Türkiye'nin sorunlarını nasıl çözeceğini söylemek için gelmedim. Bu aptalca olurdu. Öncelikle, hiçbir şey bilmiyorum, daha doğrusu Türkiye'ye tavsiyede bulunacak kadar bilgiye sahip değilim. İkinci olarak, doktorem ve doktor tavsiyelerinin zaten dinlenmediğini biliyorum. Tavsiyeleriniz dinlenirse ve işe yaramazsa siz suçlanacaksınız. Tavsiyeleri dinlemeyip olumlu sonuçlar alınmayınca da yine siz suçlanacaksınız. Bu yüzden de hiç suçlanmaya niyetim yok. Ancak daha da önemlisi sadece siz, bu ülkedekiler, sorunları çözmenin nihai yolunu bulabilirsiniz. Sadece siz bulabilirsiniz. Başkaları size yardımcı olabilir ya da olmayabilir ama nihayetinde çözümü siz bulacaksınız.

Yabancı Aktörler

Şimdi şunu söylemek lazım; diğerleri, başkaları nasıl yardımcı olabilir? Bizim deneyimlerimizde ilk nokta şuydu; dışardan gelen oyuncuların bu süreci kendi oyunları için kullanmamaları önemliydi. Ancak bundan tamamen kurtulamazsınız.

Tarihsel yaşanmışlıklar ve günümüzdeki gelişmeler gelecek için ne düşündüğümüzü etkiler.

Kuzey İrlandaya göre siz çok daha zor durumdasınız, çünkü çok büyük ve önemli bir ülkesiniz. Kuzey İrlanda küçük ve bu kadar önemli bir ülke değil, siz İrlanda'dan daha büyük ve önemlisiniz. Bu nedenle, dışsal pek çok aktör burada yaptıklarınıza müdahale etmek isteyecektir, bu nedenle baskı altındasınız. Aynı zamanda sizin de bizimki gibi uzun bir tarihiniz var. Tarihimiz, hem günümüz ve geleceğimiz için ne düşündüğümüzü etkiliyor hem de başkalarının sizi, günümüzde ve gelecekte nasıl göreceğini etkiliyor. Bu zengin tarih, beraberinde yük ve zorluklar getiriyor.

Güney Afrika ve Mandela Tecrübesi

Başkalarının nasıl yardımcı olacağına dair şöyle bir yol var. Biz ileri gitmek için bir yol bulmaya çalışırken Nelson Mandela ve meslektaşları, farklı siyasi partilerdeki insanları Güney Afrika'ya davet etti ve demokratik dönüşümü Güney Afrika'da nasıl yaptıklarını anlattı.

İki ayrı oda, iki ayrı konuşma

O dönem partiler ve olayın tarafları aynı odada beraber bulunmaktan dahi hoşnut değildi. Ancak yine de gittiler. Toplantı büyük bir hava kuvvetleri merkezinde gerçekleşti. İki ayrı oda ve iki ayrı masa hazırlandı. Öyle ki yemek odaları bile ayrıydı. Ve Mandela aynı konuşmayı iki defa, farklı iki odada yapmak zorunda kaldı. Çünkü taraflar aynı odada oturmayı dahi kabul etmiyordu. Bu problemlerden kurtulmak gerçekten çok zor. Mandela ve arkadaşları bize yardım etmek için her şeyi yapmaya hazır olduklarını belirtti. Bir haftalığına Apartheid'i (ırk ayrımcılığı rejimi) bile yalnızca bize yardımcı olmak için geri getirdiklerini söylediler. Bu ziyaret bizim sürecimizde çok

önemli bir aşamaydı. Bu önem, Mandela ve arkadaşlarının bize söylediği şeylerden beslenen süreç ile ilgiliydi.

Fiziksel güç, sorunlarımız için çözüm değil

Siyasetçilerin kısa konuşması zordur, ama size kısaca anlatmak istediğim tecrübe çeyrek yüzyıl boyunca ulaşmaya çalıştığımız bir süreç. Uzun bir süreci, kısa bir sürede anlatmak zor, ama önemli noktaları çekip çıkarmaya çalışacağım. Bizim için ilk nokta keşfetme, keşfedebilmektir ve biz keşfetmeyi öğrendik. Peki keşfettiğimiz neydi? “Fiziksel güç, sorunlarımızın çözümü değil”. Sorunlar ne olursa olsun, fiziksel güç kullanımı çözüm getirmiyor. Bu terörizm ve şiddetle çözülecek bir sorun değil. Benzer şekilde askeri müdahale de bir fiziksel güç kullanımıdır ve bu da soruna çözüm getirmez.

Militer bir çözüm yok ve siyaset askerin işi değil

Zor geçen süreçte Britanyalı generaller şunu açık açıkça söylüyorlardı; “Bizim sorumluluklarımız var ve bizden istendiği sürece işimizi yapmaya devam edeceğiz, ancak Kuzey İrlanda probleminin militer bir çözümü yok”. Toplumumuzda militer bir rol var (insanları savunmak, ülkeyi savunmak için militer bir anlayış var), ama bu çözüm için bir aşama değil. Generaller kendi işlerini yapacaklarını söylediler, ancak bu noktada başkalarının da üzerine düşen işi yapması gerekiyor. Generaller önemli bir sonuca ulaşmıştı o da : siyasetin onların işi olmadığıydı.

Bu savaşın galibi yok

İki taraf da birbirini yenemiyordu. IRA şunu diyordu; Britanya bizi yenemeyecek, ancak biz de onları yenemeyeceğiz, yani terörizm ile bir çözüm bulunamıyordu. Başka bir açıdan bakıldığında; bu sorunun militer askeri bir çözüm yolu da yoktu. Yakın zamanda Martin McGuinness ,IRA'da çok önemli bir figürdür, şu anda Bakan vekilidir. Kendisi şunu söyledi. Sorunun askeri yöntemlerle çözülmeyeceği sonucuna vardı. Zaman, IRA'daki liderler büyük bir sorunla karşı karşıya kaldı: Gençlerimizi göndermeye devam edecek miyiz? Gençlerimizi öldürülmeye veya yaranlamaya göndermeye devam edecek miyiz? Martin, “bunu iyi niyetle yapamazsınız, başka bir yol bulmanız şart” dedi ve bizde başka yollar aramaya başladık. Uzun sürecek başka yollar aramaya başladık.

Çözüm için yol diyalogtur

Çözüm için güç kullanırsınız ya da konuşursunuz. Bence en önemli yol ise diyalogtur. Konuşmak dinlemeyi de içeririr, diğer kişinin ne konuştuğunu ne söylediğini dinlemek anlamına gelir. Hemen olmuyor, kolay olmuyor, çabuk olmuyor. Diyalog sonucuna vardıktan sonra bile uzun yıllar konuşma süreci devam etti. Çünkü insanlar diyalogun öneminin farkına varsalar bile şunu diyecekler “ben onlarla konuşmam”. Bazı insanlar özel hatta, gizli konuştular. Bazıları konuşmayı tamamen reddettiler. Yıllar bu şekilde, konuşmalar hakkında konuşarak geçti. İlk başta müzakereler hakkında konuşmalar paramiliter örgütlerin temsilcilerini içermedi. Ancak sonunda geldiğimiz noktada temsilciler de müzakerelere dahil oldu. Sinn Fein girdiğinde, Birlikçi (Ünionist) yani birleşmeci partilerin bazıları dışarı çıktı. Sandalyeleri vardı ancak odada bulunmadılar fakat süreçten de tamamen kopmadılar. Herkes şunu biliyordu; ne olursa olsun sonuçta bir konuşmak için bir yol bulmamız lazım.

İnsanların geçmişlerini dinlemek önemli

Diyalog, sadece günümüz ve gelecekle ilgili olan bir şey değildir. Diyalogta çok önemli olan nokta; insanların geçmişlerini dinlemek. Neden? Çünkü geçmişimiz, üzerimizde çok büyük etkiye sahip. Benim olmasından korktuğum şeyler zaten geçmişte başıma gelmiş olan şeyler. Birçok kez bir şeyin benden alınacağından korkuyorum. Neden? Çünkü geçmişte bu benim elimden zaten alındı. Şunu düşünebiliyorum; bunlar sizin için de geçerli. Mesela “birleşmeciler” onlardan bir şeylerin alınacağından korkuyorlardı. Çünkü geçmişte kaybettikleri bir şeyler vardı. İrlanda toprağının çoğu birlikçilerden, birleşmecilerden alınmıştı. Bu yüzden geçmiş çok önemli. Bunu anlamak önemli böylece aynı hatalar tekrar edilmesin ve başka yol bulanabilinsin.

Herkesin diyaloga dahil olması ihanet değildir

Herkesin diyaloga dahil olmasının halkınıza ihanet olmadığını, siyasilerin ve insanların anlaması gerekiyor. Diyaloga başladığımızda taraflar çok korkuyordu, hem de çok, çünkü; müzakere sürecine girerlerse ve bir anlaşma sağlanamazsa halklarına ihanet etmiş gibi görüneceklerdi. Ayrıca kendi değer yargılarına göre geçmişte fedakararca

davrananlara ihanet etmiş olacaklardı. Aynı algı gelecek içinde geçerli, gelecekteki olasılıklara, olanaklara sırt çevirme ihtimalinden çekiniyorlardı. Bu yüzden iki tarafta çok korkuyordu.

Herkes her istediğini elde edemeyebilir

En tepedekiler en alta geçeceklerine inanıyor ve en alta olmaktan korkuyorlardı. En altta olanlar da üste çıkmak istiyorlardı. Bu nedenle tekrar tekrar söylenmesi gereken şeydu: Bu müzakerelerin sonucu ne olursa olsun bizim ülkemizde herkes kendi yerinde rahat edecek. Herkes memnun ve huzurlu olmalı ancak bu herkesin her istediğini elde edeceği anlamına gelmiyor. Örneğin çocuklar ile yetişkinlerin beraber olduğu ve çocukların hükümet olduğu bir toplantıdaydım. Çocuklara yeni hükümette hangi yasaları görmek istediklerini sordular. Çocuklar, istedikleri kadar şeker yemek, istedikleri kadar televizyon izlemek ve istedikleri zaman yatmak istediklerini söyledi. Yani problem şu; istediğimiz şey her zaman mümkün olmaz ve bazen bizim için mutlak iyi de olmaz. Bu yüzden şunu söylemeliyiz; evet bazı şeyleri istiyorum, ama benim idealim olamayan şeyleri de geri de bırakmayı bilmeliyim.

Bazen diyalogta hiçbir çözüm elde edemez duruma bile geldik.

Bazen diyalogta hiç bir çözüm elde edemez duruma bile geldik. İRA, milliyetçiler ve cumhuriyetçiler “Britanya'dan ayrı bağımsız hükümet istiyoruz, Britanyalılar ülkemizden çıkana kadar barış gelmeyecek. Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi burada da bu olacak” dediler. Birlikçiler, Protestanlar ise Birleşik Krallığın içinde kalmayı savundular ve şöyle dediler: “400 yıldır böyle oldu ve bundan sonra da böyle kalacak” dediler. Hani çözüm?

Bölünen Topraklar Değil, İnsanlar

Milliyetçi liderlerden biri şunu söyledi: İrlanda adası zaten bölünmüş değil, haritaya bakın; haritada tek bir ada var. Burda insanlar bölünmüş. Yapmamız gereken ‘Bizim halkımızı ne bölüyor?’ sorusuna cevap bulmak. Adamızı neyin ve kimin böldüğünü değil, çünkü adanın kendisi bölünmüş değil. Bu nokta şunu anlamamız sağladı “Bizim problemimiz halklar arasındaki ilişkilerle ilgili bir problem”. Milletler arasında

demiyorum, insanlar arasında. Sonra şunu sorduk ‘tarihsel olarak ilişkiler nedir?’ Öncelikle, Protestanlar ve Katolikler arasındaki ilişkiler kötüydü, bu çok barizdi zaten. İkinci olarak Britanya ile İrlanda arasında sorun vardı ve bunu da bulmak, bilmek çok zor değildi. O zamanki İrlanda Anayasası İrlanda’nın bütün adada yetki sahibi olduğunu iddia ediyordu. İrlanda ordusunun Britanya ordusu ile çatışmaya niyeti yoktu, ancak anayasada bu yazılıydı. Üçüncü olarak Kuzey ve Güney arasında da sorun vardı.

Bunların dışında dış ilişkilerimiz vardı ve bunları yürütüyorduk. Avrupa Birliği, Amerika Birleşik Devletleri gibi farklı ülkelerle dış ilişkilerimiz vardı. Sonunda vardığımız noktada şunu söyledik; problem ilişkilirse, diyalog açacaksak, sınırla ilgili detaylı bir anayasa üzerinden konuşmayalım. Yeter ki ilişkilerimiz hakkında diyaloga başlayalım. Böylece üç aşmalı bir barış süreci oluşturması kararına varıldı. Bunlardan birincisi, ilişkilerin düzeltilmesi. Kuzey İrlanda içindeki ilişkilerden bahsederken partiler ve Britanya Hükümeti söz konusuydu. Çünkü orda hakim güç Britanya Hükümetiydi. Güney ve Kuzey arasındaki ilişkileri konuşurken İrlanda Hükümetinin ve Britanya Hükümeti’nin partileri oradaydı. Birleşik Krallık ve İrlanda arasındaki ilişkileri konuşurken sadece Britanya ve İrlanda partileri vardı, Kuzey İrlanda partileri yoktu. Sürece bu şekilde başladık.

Saygı duymayabilirsiniz, ama saygılı davranmak zorundasınız

Hepimiz sürecin aylar hatta yıllar alabileceğini düşündük. Eğer bundan uzun sürerse, bir sonuç çıkması imkansız dedik. Ancak süreç düşündüğümüzden daha uzun sürüyor, bu her zaman böyle olmuştur. Fakat bu, bir gelişme için sonuna kadar beklemek gerektiği anlamına gelmiyor. Kısa vadede yapmanız gereken çok şey var. Öncelikli insanların bir araya gelmesi, konuşması ve birbirlerine saygı duyması gerekiyor. Saygı hissetmeleri gerekmez. Size saldıran birine saygı duyamazsınız, size kötü davranan birine saygı duyamazsınız. Ancak saygılı davranmalısınız. Saygı ile dinlemelisiniz ve bu saygıyla dinleme başladığında nelerin mümkün olabileceğine inanamazsınız.

Ekonomiye önem verdik

Sonra ekonomiye yöneldik. Neden? Kim ikiye bölünmüş, çatışma yaşayan, savaş olan bir ülkede yatırım yapmak ister ki? Barış gelebilir, gelmeyebilir, belki anlaşılır, belki anlaşmazlar sorularının olduğu, belirsizliğin olduğu bir ülkede kim risk almak ister? Bu

rsiki alan bazı girişimciler çıkabilir, ancak çoğunluk almaz. Sürece dahil olan tüm taraflar olarak, birlikte ABD' ye ve Avrupa'ya gittik ve şunu söyledik: Bakın problemlerimizi çözmeye çalışıyoruz bize yardım eder misiniz? Yardım kuruluşu gibi değil, yardım kuruluşu parası istemiyoruz. Kuzey İrlanda'ya yatırım yapın dedik. Çünkü bizim sunacağımız ekonomik fırsatlar iyi olacak ve göreceksiniz bunlar işe yarayacak, beraber bunu işleteceğiz, dedik. İnsanlara bu sürecin kendileri için de, iş için de iyi olacağını, AB'ye giriş fırsatı sunmuş olacağımızı gösterdik. Beraber, bir arada konuştukça ve iş yapmaya başladıkça ilişkiler ve süreç gelişti, bu çok çok önemli.

Partiler olarak yüz yüze gelmeyi zorlaştıracak şeyler söylememeye çalıştık

Önümüzdeki yıl, sanırım Mayıs ayında, Birleşik Krallıkta seçim olacak. Politikacılar hemen seçimleri düşünmeye başladılar. Seçimler partilerini işbirliği yapmasını gerektirmez, partilerin birbirini yenmesini gerektirir. Muhtemelen Türkiye'de de aynı şeyler söz konusudur. Peki, seçim sürecinde tartışmanın, diyalogun bozulmamasını nasıl sağlıyorsunuz? Bu bizim için çok büyük bir zorluktu. Kendi aramızda, partiler olarak şunda anlaştık; seçim olması lazım, tamam, ama seçim sonrası yüz yüze gelmeyi zorlaştıracak şeyler söylemeyelim. Yine de seçim yaklaştıkça insanlar çok ağır şeyler söylemeye başladılar. Şunu düşündüm; “eyvah, anlaşmaya varmazsak başımız belada”. Hemen Kuzey İrlanda'daki üç siyasi partinin liderleri ile özel bir görüşme sağladık, parlamentodan çıktık ve özel mekanlarda buluştuk. Seçimlerden sonra hızlı bir şekilde müzakereye başlamamız gerektiğini, ancak bazılarımızın söylediği şeylerin bunu zorlaştırdığını söyledim. 15 dakika içerisinde hızlı ve ortak bir deklarasyon hazırladık; “hepimiz seçimler biter bitmez tekrar konuşmayı taahhüdü ediyoruz”. Başka hiçbir şey hakkında uzlaşma veya taahhüt verilmedi. Sadece tekrar konuşmaya başlama taahhüdü verildi. Tabi ki siyasetin, günlük siyasetin devam etmesi gerekiyor, ancak böyle bir sürecin seçimler tarafından zedelenmesine izin vermemeliyiz.

Bu sorun çok kuvvetli duygular beslediğiniz bir sorun mu?

Cevabınız evet ise ne kadar süreceğini düşünmeyin artık.

Siz Genç Siviller olarak bu süreç için çok uzun, eyvah sonsuza kadar sürececek diyebilirsiniz. Ancak şunu sormalıyım. “Sizin için bu sorunun çözülmesi ne kadar önemli? Sizin için önemli bir sorun mu? Ülkeniz için önemli mi? Yaşamınızın çoğunu

adayacağınız bir sorun mu? Bu çok kuvvetli duygular beslediğiniz bir nokta mı? Ülkenize bu kadar bağlı mısınız? Bu sorun zaman harcamaya değer, yaşamımın büyük bir kısmını adamaya değer diye düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ise eğer ne kadar süreceğini düşünmeyin artık. Taahhütlerinizin ne kadar önemli olduğunu düşünmeyin. Gelecek ne zaman başlayacak diye düşünmeyin. Ülkeniz için oluşturacağınız olanakları düşünün. O zaman başka bir şey hissediyorsunuz ve şunu düşünüyorsunuz; evet, bu çok büyük bir ülke ve her çeşit olanak var. Sadece ülke içindeki olanaklardan bahsetmiyorum, ülke içindeki olanaklar var tabi ki ancak çok muazzam dış olanaklar da var. Dış İşleri Bakanınız İran'dan yeni geldi ve zor bir sorun konuşuldu. Bundan çok memnunuz. Böyle bir konuda (Kürt sorunu) konuşmalar yapılıyor. Eğer karşılaştığınız zorlukları çözmenin bir yolunu bulursanız, bu bölgede çok büyük bir rol oynayabilirsiniz. Şüphesiz çok büyük zorluklar var. İsteddiğiniz istikrar için ödemeniz gereken bedel var ve bu herkes için olmalı. Herkes saygı duyulduğunu hissetmeli, çocuklarınız için mümkün olan şey herkesin çocukları için mümkün olmalı.

Ne değişirse ve değişim nasıl olursa olsun, herkes korkar

Bir şey söyleyeceğim; ne değişirse ve değişim nasıl olursa olsun herkes korkar, çünkü artık olduğunuz kişi değilsinizdir. Hatırlıyorum İRA ateşkes yapmıştı, unutmayın İRA insanları öldürüyordu ve Birlikçi Partinin lideri ateşkes için “bu hayatımdaki en istikrar bozucu şey” dedi. “Artık beni vurmayacaklar, partimin üyelerini vurmayacaklar ve korkuyorum”. Tam tersini söyleyeceğini düşünürdünüz. ‘Beni vururlarabileceklerken korkuyordum, şimdi artık güvendeyim’ demesini beklerdik, ama dedi ki “bu benim için en korkutucu şey”. Savaş başladığında Margaret Thatcher'in çok kaygılandığını biliyoruz. Çünkü geçmişte silahınızı nereye doğrultacağınızı biliyordunuz. Bunu şunun için söyledi; düşmanın kim olduğunu biliyordum ama artık bilmiyorum. İnsanlar için iyi yönde bir değişim bile olsa korkutucudur. Bu yüzden dikkatli olmalısınız.

Çözüme çok hızlı değil, adım adım gitmelisiniz

Ben psikoterapi açısından konuşmak istiyorum. Ben psikoterapist ve psikiyatristim. Birisi bir sorunuyla psikoterapiste başvurduğunda ve başvurana çözüm sunduğunuzda doktorlara iki kollarıyla sarılacağını düşünüyorsunuz. Ama bu, o kadar basit değil, bu kadar kolay değil. Çok korkutucu olabilir ve çok hızlı bir şekilde, çok baskı yaparsanız delirtebilirsiniz. Zihinsel bir parçalanma yaşamalarına sebep olabilirsiniz. Bu yüzden

öyle bir yol bulmalısınız ki, insanlar endişelenmemeli. Ve adım adım çözüme doğru gitmelisiniz. Biz barış sürecimizde hatalar yaptık, çok hatalar yaptık. Farklı bir şey söyleyen olursa doğruyu söylemiyordur. Yaptığımız hatalardan biri şuydu; bazen çok hızlı gitmeye çalıştık ve bu bizi geriye götürdü. Bir örnek vereyim, bütün silahları biranda ortadan kaldırmayı düşündük. Özellikle Britanya Hükümeti ve Birlikçilerin taleplerinden biri şuydu; “İRA'nın silahlarının kaldırılması”, teslim edilmesi değil. Çünkü hiçbir zaman IRA silahlarını teslim etmeyecekti, ancak istenen silahlarını kullanımdan çıkarmaları, yok etmeleri ve uluslararası bir kurum tarafından bu silahların yok edilmesi, imha edilmesiydi. Biz bu talebin gerçekleşmesi için 3 yıl kaybettik, çünkü çok çabuk bir şekilde birbirimizle tekrar karşı karşıya geldik. Önemli bir konuydu tabii ki, bu konunun çözülmesi gerekiyordu, ancak bunu mutlak bir talep, birincil bir talep haline getirilmesi bizim için sorun yarattı. Bazen çok hızlı gidebilirsiniz veya ortaya çok kesin bir şey koyabilirsiniz. Ama bu size zaman kaybettirir. Bunu öğrenmek çok zor, çünkü hepimiz çok sabırsızız ve yola devam etmek istiyoruz.

Bazen bisiklet düşmesin diye hızlı gitmeniz gerekir, ama çok hızlı da giderseniz duvara toslayabilirsiniz

ABD Büyükelçisi bana çözümün ne kadar süreceğini sordu. Ben de belli olmaz, belki 25 belki 15 yıl dedim. Büyükelçi “olmaz, ben buradayken çözüm olmalı hemen olmalı” dedi. Bu mümkün değil. O kadar kısa zamanda yapamayız, sabırsız olmamak lazım. Çok acele ederseniz, sizi geriye götürür, yavaş yavaş götürmek gerek. Bazen bisiklet düşmesin diye hızlı gitmeniz gerekir ama çok hızlı da giderseniz duvara toslayabilirsiniz. Bu iki taraflı bir ilişki, bir taraf istediği hızla götüremez. Eğer bu gece kız arkadaşınızla çıkacaksanız bununla ilgili bir kitap okumanıza gerek yok, bu konuda ders çalışmanıza gerek yok. Bir kızla yemeğe çıkmayı teklif ettiğinizde kızın az yediğini düşündüğünüzden, kız aç olduğu için teklif etmiyorsunuz. Politikacılar bu gibi konularda beton gibidir. Sınır meselesini çözmeye çalışıyoruz. Bu şuna benziyor, ben seni yemeğe çıkarmak istiyorum, çünkü aç görünüyorsun. Sınır meselesini çözmek birbirimizle olan ilişkilerimize saygı duymamak gibi bir şey. Milliyetçiler sınırı kaldırın dedi, biz neden dedik, mesele nedir dedik. Mesele iki taraflı ve iki katmanlıydı. Milliyetçiler sınırın bu tarafında kendilerine saygı duyulmadığını ve sınırın diğer tarafındaki arkadaşlarıyla iletişimlerinin koptuğunu söyledi. Evet dedik, ama önce diğer meseleleri halledelim.

Saygı meselesi ile ilgili bir şey yapmak istiyorsanız, bu toplumun her kesimini kapsamalı.

Saygı meselesi ile ilgili bir şey yapmak istiyorsanız, bu toplumun her kesimi kapsamalı. Kültürünüze saygı duyulmalı, dilinize saygı duyulmalı, tarihinize saygı duyulmalı ve çocuklarınızın fırsatları olmalı. Bunlara ulaşmak 20 yıl alabilir, ama o yolda olduğunuzu bilmelisiniz. Siyasi karşıtlarınız da taleplerde bulunacak; kendi kültürlerine saygı duyulduğunu ve çocuklarının fırsatlara sahip olduğunu bilmek isteyecekler. Herkes şunu bilmeli; bunun amacı, sonunda herkesin yaşayabileceği bir ortam yaratmak. Bunu tekrar tekrar ve tekrar söylemek gerekti, söyledik. Çünkü tarih bizi çatışmaya sürükler bu yüzden başka bir yol bulmak gerekir.

Sınır sorununu bir sonraki nesle bıraktık, ancak insanların birbiriyle konuşmasına sınırın engel olmasına izin vermedik

Sınır meselesi ile ilgili ikinci nokta şuydu, sınır biraz cennet gibi. Ne demek istiyorum? İnsanlara cennete gitmek ister misin dediğinizde, herkes “evet” der. Çocuklarınızla cennete gitmek ister misiniz? Evet. E peki bu öğleden sonra gidin cennete? Yok yok acelem yok der bazı insanlar. Bu yüzden insanlar erteler bazı şeyleri. Sınırla ilgili olarak da insanlar karar verecek. Bu nesil, sınırla ilgili bir şey yapmamaya karar verdi. Eğer gelecek nesil oy birliği içinde sınır ile ilgili bir şey yapmak isterse, kendileri karar verirler. Biz onlara şu örneği vermek istiyoruz. Ne yaparsak yapalım, şiddetle, fiziksel güçle değil, demokrasi ve uzlaşmayla yapılması lazım. Ama şu an için bu sınır meselesiyle uğraşmayacağız. Bizim uğraşacağımız şey, sınırları aşan ilişkilerimizin sağlanması. En üst düzeyde, hükümet düzeyinde bu söylendi.

Aynı problemler üzerinde beraber çalıştık

Hükümet düzeyinde organlar kuruldu, sınırın iki tarafından bakanlar bir araya geldi. Örneğin, tarım bakanları bir araya geldiler ve tarım ile ilgili meseleleri konuştular. İrmaklardan sorumlu olan bakanlar, ırmaklar sınır tanımıyor, bir araya gelip konuştular. Sağlıktan sorumlu bakanlarda buluştu. Biliyorsunuz bakteriler, virüsler de sınır tanımıyor, onlar hiç siyasi değiller herkese bulaşıyorlar. Böylece aynı problemler üzerinde beraber çalıştık. Zaman zaman rekabet de oldu, ekonomi bakanları

bir araya geldiğinde rekabet yaşandı. Örneğin biz fabrikayı sınırın bu tarafında istiyoruz, hayır bu tarafında kurulsun, gibi tartışmalar da oldu. Ancak burada önemli olan nokta şu; sınır, insanların birbiriyle konuşmasını engellemedi. Sınır insanların ilişki kurmasını ve bir araya gelmesini engellemiyordu artık.

Şunu bilmeniz gerekiyor; bu siyasette, diğer ilişkilerde de olduğu gibi, bir ilişki çözülmez. İlişkiyi çözmezsiniz. İlişkiyi devam ettirmeniz için hep çalışmanız gerekir. Birisiyle, özellikle yakın arkadaşsanız, bu arkadaşlığın çözüldüğünü hallolduğunu düşünürseniz problem yaşarsınız. Her zaman ilişki üzerinde çalışmanız gerekir ve bu ilişkiyi nasıl sürdürebileceğinizi düşünmeniz gerekir. Bu yüzden Kuzey İrlanda'da problemi çözmedik öyle bir noktaya getirdik ki, farklılıklarımızla baş etmenin, bunu diyalogla yapmanın önemini farkındayız artık. Çoğu zaman şunu söylerim ben, siyaset, nasıl anlaşma yapacağımızla ilgili değildir. Siyaset, birbirimizi öldürmeden nasıl anlaşacağımızdır. Her şeyde uzlaşacağınızı umut ediyorsanız, çok sıkıcı. Her şey üzerinde uzlaşmak mümkün değildir hatta iyi de değildir. İnanığımız şeylerden vazgeçmememiz çok önemli.

Siyaset başarısız olursa şiddet, iktidarı ele geçirir

Siyaset başarısız olursa şiddet, iktidarı ele geçirir. Bunu vurgulamamız gerekir. Ben meclis başkanıyken, her iki taraftan da çatışmalarda ölen parlamenterlerin adlarını duvarlara kazıdık. Hatırlamamız ve her zaman aklımızda tutmak için. Bazıları bizim arkadaşlarımızdı, aynı partidendik. Ve şunu söyledik; eğer siyaset başarısız olursa, işte başımıza bu gelecek. Ama eğer siyasette başarılı olursak, bu bir daha hiç yaşanmayacak dedik. Şimdi şu noktaya gelmeye başlıyoruz: Bütün problemlerimizi çözmedik, ama en azından başkaları için iyi bir olanak yarattık...

Türkiye'ye bu geldiğimde komşularınızı da ziyaret edeceğim. Daha evvel de Suriye'ye ve Irak'a gittim. Bölgede insanları gücün, kuvvetin çözüm olduğunu düşünmeye başarlarsa, her iki taraf için bu durum felaket olur. Genç Siviller için, gençler için ve bundan sonraki nesiller için savaş, şiddet ve çatışma felakettir. Ama başka bir çalışma biçimi bulabilirsek bizim geleceğimiz için çok büyük olanaklar var ve bunların hepsinin gerçekleşmesini diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

MÜZAKERE OTURUMU

Seyid Fırat:

1993'te Türkiye'ye 5, 6 arkadaş ile beraber geldik. Geliş amacımız “iyi niyet” ve silahların susmasıydı. O zaman Genel Kurmay yetkililerine alın size silah dedik, silahları bıraktık. Eğer siz iyi niyetimize karşılık verir ve bu 8 kişiyi geri çevirmezseniz dahası gelecek dedik. Devlet buna hazır değildi, askeri kanat buna hazır değildi. Ama gelinen noktada bu adımın yine de olumlu olduğunu düşünüyorum. Biz psikolojik olarak biraz birbirimize alıştık konuşuyoruz. Yani İrlanda da böyle bir jest var mı? Diyaloga nasıl başladınız, diyalogu tetikleyen nedir, dürten ana şey neydi? Yani geçen sene ikinci bir grup getirdim. Mahmur'dan başka yerden getirdim ve bu olay iki tarafı da rahatlatılabilen bir gelişmeydi, ama milliyetçi kesimler tavır aldılar. Türkiye'de bazı isimler barışı reddediyorlar, savaştan korkmuyorlar ama barıştan korkuyorlar. Tüm bunlara rağmen henüz yolu bulmuş değiliz, biz bunun ön eşiğindeyiz. Toplum duygularımıza, düşüncelerimize hazır ama.... Genç Siviller ve size teşekkür ediyorum. Sizin Diyarbakır'da bu deneyimlerinizi Kürt siyasetçilerle paylaşmanız, PKK ile paylaşmanız bize önemli ölçüde katkı sağlayacaktır.

“Önce diyaloga hazır olanlarla, bizi anlayabilecek olanlarla başladık”**Lord Alderdice:**

Katkı sağlayan ilk konuşmalar öncelikle parlamenterlerden geldi, ama IRA silahları barış antlaşması yapıldıktan çok çok sonra verdi. Düşünsel bir kapı açtınız, ama çok hızlı ve cesur olursanız diğer insanları korkutursunuz. Benim algıladığım kadarı ile ilk olarak sizden korktular. Yani değişimden korktular, bu çok anlaşılabilir bir şey hepimiz korkarız çünkü. Ancak ülkeniz çok uzun ve zor bir zaman yaşadı. Ordunun sahneye çıkmasını yaşadı ve insanlar değişimden korkuyorlar. Diyaloga nasıl başladık sorusuna gelince; ilk önce diyaloga hazır olanlarla başladık. Bizi anlayabilecek olanlarla başladık, sonra da kamusal bir tartışmaya girdik. Yani gazetelere yansıdı bu konuşma. Sonuçta çözüm ülke dışından değil, ülke içinden gelecek. Hata yapmaktan da korkmayın. Ama hızlı gitmeyin insanların korkularını anlamaya çalışın. Bir makalede okumuştum, düşman korkmuyorum diyebilir ama siz de ve düşman da sizin düşündüğünüzden daha fazla korkuyordur.

Ayhan Bilgen:

Seçmen tepkisinden kaygı duymak ve oy kaybından korkmak özellikle Türklerin de bir parçası olduğu toplumun siyasi partilerinde önemli bir risk. Siyasi partilerin bu konuda özel olarak düşünmesi gereken bir şey var mı?

“Siyasilerin gelecek için bir vizyonu olmalı”

Lord Alderdice:

Siyasilerin bir vizyonları olmalı, yani gelecek için bir vizyon. Yani geleceğe dair bir şey vermelisiniz. Gemişte yaptıklarınız için değil, gelecekte ne yapacağınıza dair oy verir insanlar. Bu yüzden partilerin geleceğe dair vizyonun olması lazım. Gördüğüme göre siyasi partiler konuşmaya hazır değil. Bu hazırlık çalışmaları yapılmalı, ancak öncelikle siyasi liderler konuşmalı ve kendi halklarını temsil edecek liderler de süreçte yer almalı. OSLO' da liderler konuştu ama halklarını getirmedi, sadece halklarını arkalarına aldılar. Halkı arkanıza almazsanız çözüm olmaz.

Melih Altınok:

Statükonun, devlet kanadının tavrını biliyorum, bu nedenle çözümü devlet tarafından statüko tarafından beklemiyorum. Ancak barışı getireceğini düşündüğüm kesim içerisinde de çok farklı görüşler var. Kürtler içerisinde de böyle bir durum söz konusu. Bu konuda sizin örneğiniz ne söyleyebilir?

“Hem İRA hem karşıtları tek bir görüşten oluşmuyordu”

Lord Alderdice:

Kimse şunu hayal etmemeli; Hem İRA ve hem karşıtları tek bir görüşten oluşuyordu. Hayır, kendi içlerinde de birçok farklı görüş mevcuttu ve her adımda İRA'dan birileri ayrıldı ve kendi gruplarını oluşturdu. Birleşikler için de böyle bir süreç söz

konusuydu. Her ileri adım kopuş yaşattı, zaman zaman bu nedenle ileriye gidilemiyordu. Yani burada siyasi iradenin dirayetine bağlı bir durum var.

Muttalip Özbek:

Seydi Beyin dediklerine katılıyorum. Ben bu çatışma sürecine 2 yeğenimi kaybettim, yakınlarımı dağda kaybettim. İki taraftan da da zarar gören biriyim, ama ben hiç kimseye kırgın değilim. Birine kırılırsam çözüm bulamam diye düşünüyorum. Birilerinin hiç bedel ödemedi bizim kadar söz sahibi olmasını da istemiyorum. Bu sorunu yaşamayan ve hiç bedel ödemeyenler sorunla çok ilgilenir hale gelmiş, bu da hoşuma gitmiyor. Yani bu ülkedeki en büyük sorunlardan bir tanesinin birbirimizi anlayamama sorunu olduğunu düşünüyorum. Mesela bir arkadaşına yaşadıklarını anlattığım zaman değiştiğini görüyorum, ama bu çok zor ve uzun sürüyor. Şunu söylemek istiyorum ne çok barışçıl ne çok savaşın dilin kullanalım hepimizin uzlaşacağı bir dil bulalım. Tabi ki çok barışçıl dil iyi ama birilerine zor gelirse ortak bir dil kullanalım. Sorun şu; yıllardır ayrı bir psikoloji yaşayanlar topluma nasıl adapte oldular.

“İnsanların geçmişi farklı bir gelecekleri olmayacağını anlamına gelmez”

Lord Alderdice:

Öncelikle siyasete girmek isteyenler veya silah kullanıp da siyasete girmek isteyenler bu geçişi yapacak insanlar. Konuşma sürecinin başında Birlikçilerin lideri Cumhuriyetçilere baktı ve bazılarının silah taşıdığını biliyordu. Döndü kendi insanlarına şunu dedi; “insanların veya birinin geçmişi onun farklı bir geleceği olmayacağını anlamına gelmez”. Bizim sürecimiz uzun sürdü. Bu insanlar, ekonomik olarak kendi memleketlerinde iş bulabiliyorlardı, bu da istikrar veriyordu. Bir de çok para harcadık. Sivil toplumla harcadık. Hapiste olanlar için rehabilitasyon merkezleri yaptık. Bazıları da kendi emekli oldu, ve bira içip geçmişi anlatan yaşlı insanlar oldular, yani zaman çözdü. Artık bölge çatışmıyor ve yardım alıyor. Bu önemliydi ve suça bulaşanlar, gençlerle çalışmaya başladı. Ben de eskiden böyleydim ve bu sana zarar verir dediler. Üniversite profesörü değil, onlardan biri konuştu. Bu zor ama mümkün bir yol.

Orhan Miroğlu:

Türkiye'nin Kürt algısı uluslararası deneyimlere konu oldu. Mesela 1993'te bu barış bize uymaz dendi. Bu algıda ciddi değişimler oldu. Bulgaristan'daki Halk ve Özgürlük Partisi deneyimi ile veya Kıbrıs'taki Türk halkına ortak federasyonu deneyimi, İspanya'nın ETA'ya verdiği sınırsız hak deneyimi... Dolayısıyla bu uluslararası deneyimler, Kürt sorununun tartışıldığı, yeni bir insiyatifinin olduğu dönemde değerli tabi. İki soru düşündüm. Ama şunu gördüm. Soruları hazırlarken keşfetmek, diyalog, geçmiş anlamak, başkalarının yardımını almak ve anlamak konusu öne çıktı. Bu kavramlar siyasi aktörler tarafından yeniden düşünülmeli diye düşünüyorum. Türkiye'de işin en önemli boyutu silahsızlanma sorunu. Bu konuda İrlanda deneyimi çok önemli ve 8 sene sürmüştür. Tabi 8 senelik dönem içinde kurulan komisyonlar sürece nasıl hizmet etti? Şunu biliyorum İRA militanları ile ilgili savcılar delilleri görmezlikten gelip davayı rafa kaldırdı. Yani bu komisyonlar böyle bir misyon mu yükledi? Nasıl rol aldı bu komisyonlar? Kürtler için ne mümkün olabilir bu konuda? Bundan yola çıkarak Kürt Sorunu konusunda başkalarının yardımını nasıl alabiliriz? Barış sürecine nasıl katabiliriz?

“Evet, ailemiz öldürüldü ama başkalarının ailesinin ölmemesi için bu bir bedelse bunu ödemeye hazırız”

Lord Alderdice:

Bir kaç komisyon oluşturuldu ve her biri farklı bir mesele ile ilgilendi. Mahkumlar ile ilgili ne yapılacağı konusu, siyasi partiler ve hükümet arasında bir sonuca ve uzlaşmaya bağlandı. Örgüt barış sürecinde olursa mahkum olanlar ve hapiste olanlar 2 yıl içinde serbest bırakılacaktı. Bu çok zor bir karardı. Mağdurlar dediler ki, evet ailemiz öldürüldü, ama başkalarının ailesinin ölmemesi için bu bir bedelse bunu ödemeye hazırız. Hepsi değil, ama bir çoğu böyle söyledi. Bir komisyon vardı mesela teknik konulara odaklandılar; silahlar noktasında. Bütün silahların izlenebilirliğini ve tamamen imha edilmesi üzerine çalıştılar. Başka bir komisyon da sürecin siyasi yönlerini denetleme üzerine çalıştı. Partiler, suça bulaşmadan siyaset yapanları denetlediler. Ben bu komisyonun başkanıyım. Bu komisyon silah kullanılmaması konusunda orduyu da örgütü de denetliyordu. Dediklerini yapıp yapmadıklarını kontrol ettik. Bir süre sonra insanlar bize inandı; bu insanlar diyorsa doğrudur dediler. Bu konuda bilgi toplamak için Amerika'ya, dini liderlere, akademisyenlere sorduk. Herkese ulaşıyorduk, ama kiminle konuştuğumuzu söylemiyorduk. Yani istihbaratı kimden

aldığımızı söylemiyorduk. Herkesi denetliyorduk ama kimseye istihbarat vermiyorduk. Biz özel yetkili komisyonduk.

Şerafettin Elçi:

Öncelikle Genç Sivillere böyle bir toplantı düzenledikleri ve beni davet ettikleri için teşekkür ederim. Sayın Lord Alderdice süreçteki en önemli faktörün diyalog olduğunu belirtti. Ancak diyalog olgun ve gelişmiş toplumlar için geçerli. Britanya toplumu bu düzeyde, ancak bizim toplumumuzun düzeyi Britanya'nın düzeyinden çok uzak. Türkiye'deki eğitim sistemi, güçlü olanın haklı olduğunu ve her şeyi yapabileceğini empoze eden bir sistem. Britanya gibi bir toplumda bile bu sorun çok uzun zaman alıyorsa, bizim gibi diyalog kültüründen çok uzak olan bir toplumda çok daha uzun bir zaman alacaktır. Ama umutsuz olmayın, uzun süremiz var ve burada genç arkadaşlar var ve önlerinde uzun bir yaşam var. Benim bildiğim kadarıyla, İRA meselesinde Kuzey İrlanda ile Britanya arasında bir dil sorunu yoktu, ama Kürt sorununda en çetin sorun, dil sorunu. Dil Kürtler için varlıklarını belirten en önemli şeydir ve Kürtçenin hem eğitim hem kamu hem de özel alanda kullanılması çözümünün beklendiği en önemli adımdır. Sınır şu an için önemli bir sorun değil ama dil daha önemli. Yalnız toplumlar arası değil, toplumların kendi içinde bile diyalog yeterince gelişmedi. Ancak ben umutluyum, çünkü benim gibi umutlu insanların olduğunu biliyorum ve geçmişe göre çok büyük bir gelişme gösterdik. Sorun şu: Sayın Lord, İRA ile Britanya ile ilgili sorunun çözüme yönelik görüşmelerine resmi makamlara ilettiğinizde, nasıl karşılandınız ve iyi niyet sezebildiniz mi?

“Gandi, Britanya’yı askeri alanda yenmeye çalışmadı”

Lord Alderdice:

Öncelikle ilkinde, güçlü ve zayıf meselesine cevap vereceğim. Tabi ki fiziksel güçler var ancak “moral güç” diye de bir şey var. Gandi, Britanya ordusu ile karşı karşıya geldiğinde, Britanya ordusunun fiziksel gücü çok fazlaydı ve Gandi onları askeri alanda yenmeye çalışmadı. Dikkatle belli noktaları seçti. Britanyalılar, tuz üretimi üzerinde tam kontrol ve denetim ilan etmişti. Bu yüzden Gandi binlerce Hindistanlıyı topladı, beraber

denize gittiler, su aldılar ve bu suyun buharlaşmasını sağladılar. Gandhi bunu binlerce Hindistanlı ile beraber yaptı. Bunu Britanya Hükümeti alamazdı. Yani moral bir güç var ve bu moral güç son derece kuvvetli olabilir. Çünkü moral gücü olanlar, fiziksel güce sahip olanların, fiziksel gücü kullanma arzularını ellerinden alabilir, ortadan kaldırabilir. Ama bunun maliyeti yüksek olacaktır. Bunun için cesaret gerekecektir, hemen çözülmeyecektir.

“Dil ile ilgili bir kuralımız yok”

İkincisi soru, dil ile ilgili. Dil de bizim için önemli bir sorun; İrlanda dili vardır. Buradakiyle aynı değildi, ama ben parlamento başkanıyken ilk problemin hangi dilin mecliste konuşulacağı olduğunu biliyordum. Herkes İngilizce biliyordu ve İngilizce konuşabiliyordu. Ancak Cumhuriyetçiler İrlanda dilini konuşmak istiyordu, ama Birlikçiler İrlanda konuşmalarını istemiyordu. Bu yüzden hemen müdahale etmek durumunda kaldım ve meclis üyelerine şunu söyledim; “Dil ile ilgili bir kuralımız yok. Hepinizden şunu istiyorum, rica ediyorum, size emretmiyorum, söylemiyorum. Eğer insanların anlayamayacağı bir dil ile konuşacaksanız lütfen çevirisini de yapın” dedim. İnsanlar bunu kabul ettiler. Başka komplikasyonlar, başka sorunlar da vardı, ama dil meselesi önemliydi ve hala İrlanda'da bizim üzerimizde çalıştığımız bir konu. İrlanda'daki dil sorunu sizinkinden farklı, bu yüzden dil sorunu ile ilgili başka ülkelere bakabilirsiniz. Kanada mesela: Kanada'da Fransızca ve İngilizce konuşuluyor. Dünyada bir çok ülkede birden fazla dil konuşuluyor. Bu önemli bir sorun ve ne olursa olsun bu soruna da tıpkı diğer sorunlara olduğu gibi saygı ile yaklaşılmalı.

“Kendi halkınızı, kendi tarafınızı düşünürsünüz, ama diğer halkı da düşünmelisiniz”

Son olarak insanlar nasıl tepki veriyorlar sorusu. Mensup olduğum komisyonda da olduğu gibi Türkiye’de kiminle konuştuğumu ve kiminle konuşmadığımı söylemeyeceğim. Daha evvel komisyon üyeliği yaptığım zamandaki gibi. Ama şuna inanıyorum, şunu söyleyebilirim, Türkiye ile ilgili çok güçlü duygular besliyorum. Toplumun her kesiminden, hatta çok üst düzeyden insanlar, bu problemi aşmayı istiyorlar ve şunun da farkındalar, eğer bu problemleri aşamazlarsa ülke için hiç iyi olmayacak ve problemler daha da ağırlaşacak. Hiçbir sorumluluk sahibi lider, ülkesi için problem olsun istemez, ülkelerinin problem içinde yaşamasını istemez. Böyle bir talep var, istek ve arzu var. Ancak insanlar bunun nasıl yapıyor olacağını bilmiyor

olabilirler veya siyasi olarak nedenini nasıl açıklayacaklarını bilmiyor olabilirler. Bu konuda dışarıdan yardım faydalı olabilir. Eğer faydalı olamayacaksa “hoşça kalın” deyin ama Mandela'nın söylediği en önemli şeylerden birisi de şuydu; **“Her zaman halkınızın neyi kabul edebileceğini düşünmelisiniz”**. Bu çok önemli. Ancak görüşmeler de, diğerlerinin, diğer halkın neyi kabul edebilecekleri meselesini de düşünmelisiniz. Çünkü, diğer tarafın liderleri, söylediklerinizi halklarına kabul ettiremezlerse hiçbir faydası yok. Bu yüzden bunların, bu konuların nereye kadar gidebileceğini düşünmelisiniz. Bazen istediğiniz yere kadar gidebilirsiniz, bazen gidemezsiniz. Ben de siyasetçiyim, şunu biliyorum, her zaman insanlar bunu kabul edecek mi, etmeyecek mi diye düşünürsünüz. Kendi halkınızı, kendi tarafınızı düşünürsünüz, ama diğer halkı da düşünmelisiniz. Onların neyi kabul edeceklerini, neyi kabul edemeyeceklerini de düşünmelisiniz.

Doğu Ergil:

Çok şeyin konuşulduğu, çok şeyin anlatıldığı, ancak bir şey öğrenmediğiniz onlarca konferanslar vardır. Ve çok az konferans vardır ki konuşmalar ufkunuzu genişletir, size vizyon verir ve bu anlamda Lord Alderdice’a teşekkür ediyorum. Dil bir iletişim aracı bir anlayış aktarımıdır aynı zamanda. Hem uzlaşmacı hem kavgacı hem de oyalayıcı olabilir. Ancak bir kavgada taraf olmayı seçmemiş, belki kolaycı bir tavırla kendini aydın olarak niteleyen kişiler olabilir. Entelektüel derken eğitilmiş kişileri tanımlamıyorum, farklı düşünen kişilerden bahsediyorum. Bu kişiler dili farklı kullanırlar ve aynayı kendimize çevirmemize yardımcı olurlar. Örnek olarak Mandela'nın konuşmasında iki ayrı salonda konuşurken şunu diyor, sizi rahat ettirecek her şeyi düşündük ve hatta bir haftalığına Apartheid'i (ırk ayrımcılığı rejimi) bile yalnızca size yardımcı olsun diye geri getirdik. Böylece, Kuzey İrlanda sorununu tarafları bunun ne kadar komik olduğunu gördüler. Peki bizim, kendini genç ve yaşlı hisseden ve entelektüel tanımlayanların görevi nedir? Kendilerini genç ve kart siviller olarak görenler, bizler, kendini öncelikle ve yalnızca Türk olarak tanımlayanlara, bir çeyrek asırdır bu ordu ne yapıyor diye sormalıyız. Kendi toplumunuzun bir parçasıyla savaşmanın anlamı nedir diye sormalıyız. Kendimize ayna tutma görevi görmeliyiz. Bu bakış Türkler için. Şimdi Kürt tarafına gidelim. Sonu olmayan bir mücadele bu. Sürekli olarak çocuklarını gönderdikleri mücadelenin, kendilerini tüketen bir mücadele olduğunu görmeleri lazım.

Sürekli olarak tekrarlanan ve insanların hayatına mal olan şeyden bir sonuç çıkmaz. Yanlızca bir taraf için konuşmuyorum, her iki tarafa da soru soruyorum. Hiç üzerinde durmadığımız, düşünmediğimiz başka bir sorun var. Konuğumuza bu soruna değindiği için teşekkür ediyorum. Barış sağlandığında sosyal yaşam nasıl olacak ve barış sonrası sürecin ekonomisi nasıl olacak? İkincisi silahlı güç ile statü sağlayan kişiler kendilerini boşlukta hissedecek ve bu kişiler ne olacak? Bunları düşünmeden, barışın savaştan çok daha kolay olduğunu anlayamayız. Barış, bir çok araç ile yapılır, savaş iki tarafla yapılır, ama barış çok taraf isteyen bir süreçtir. O yüzden de barışta bütün bütün tarafların katılımı sağlanmalı. Bu bir diyalog değil zorunluluk, megalog ile yapılması gerekir. Bütün toplum katılmalı bu sürece ve megalogun ne olduğunu öğrenmeliyiz.

“Dil, çatışmayı teşvik etmek için de, uzlaşmayı teşvik etmek için de kullanılabilir”

Lord Alderdice:

Öncelikle Profesör Ergil'e yorumlarından dolayı çok teşekkür ediyorum. Ve kesinlikle dilin önemi konusunda çok haklı. Dil, bütün insan ırkının en önemli kazanımlarından bir tanesidir. Dil olmazsa, hatırlayamayız, iletişim kuramayız, düşünemeyiz... Başkalarıyla iletişimi bırakın, kendimiz bile düşünemeyiz dil olmazsa. Dil bu yüzden son derece önemli. Dil farklı olarak yani farklı şekillerde de kullanılabilir. Çatışmayı teşvik etmek için de, uzlaşmayı teşvik etmek için de ve hatta oyalamak için de kullanılabilir. Hatta oyalamak için kullanıldığı daha sıktır. Farklı dillerin olmasıyla ilgili en önemli noktalardan birisi de şu; konuşma farklı düşünme yollarını yansıtıyor mu? Konuşmalarımızda ve görüşmelerimizde şunu fark ettim: Protestanlar ve Katolikler, Birlikçiler ve Milliyetçiler, her iki grupta İngilizce konuşsa bile farklı düşünüyorlardı. Mesela bir problemimiz varsa, Protestan Birlikçiler diyordu ki, bir gün de mi oluşturalım? Bir, iki, üç, dört, beş diyelim diyorlardı. Katolikler “hımm tamam bahsedelim” diyorlardı ve Protestanlar, Katoliklerin kaçmaya çalıştığını söylüyorlardı.

“Mizah çok önemli, düşmanınızı alaşağı etmenin en iyi yolu onunla dalga geçmektir”

Entelektüellerle ilgili bir şeyden bahsetmeliyiz. Entelektüeller farklı biçimde düşünebilirler. Bazı entelektüeller; a, b, c, d, 1, 2, 3, 4, 5 gibi düşünürler ve sonuna böyle ulaşırsınız derler. Bu çok faydalıdır, kullanışlıdır. Çünkü onlar, küçük bir noktada gerçekten uzmanlaşırlar. Ancak bazı entelektüeller ise, iki çelişkili şeyi aynı anda düşünme yetisini geliştirebilirler. Nükleer fizikte mesela. Nükleer fizikçinin dalga

teorisini ve partikül teorisini (parçacık teorisini) aynı anda düşünmesi gerekir. Birini ya da ötekisini değil, ikisini aynı anda düşünüyor olmalı. Entelektüellere bahşedilmiş olan özellik de budur: İki zıt şeyi bir arada düşünme yetisi. Ancak entelektüellerin her zaman iyi olmadığı bir nokta vardır. Bu çok güçlü bir nokta; “mizahın kullanımı”. Düşmanınızı alaşağı etmenin en iyi yolu onunla dalga geçmektir. Mesela Birleşik Amerika' da Ku Klux Klan ile ilgili çalışma yapıyordu. Biliyorsunuz Ku Klux Klan siyah karşıtı çok güçlü bir gruptu. Çocuklardan bazıları bu adamların yaptıkları çok ilginç şeyleri fark ettiler, mesela tuhaf el sıkışmaları. Halka açık olan yerlerde bu konularda dalga geçilmeye başlandı ve sonunda Ku Klux Klan çöktü. Bunlar ne kadar büyük olurlarsa olsunlar aptal görünmek istemezler. Entelektüeller mizah konusunda her zaman iyi değildir, çünkü her şeyi fazla ciddiye alırlar. Entelektüellerin iddiaları her zaman önemlidir ve zorlayıcıdır. Ancak başka yaratıcı düşünme unsurları da işin içinde olmalıdır. Mizah da çok önemli.

Hidayet Tuksal:

Diyalogun başlamasıyla, siyasetçiler ve silahlı kuruluşlar dışında ki aktörlerin, kadın örgütlerinin, sinemacıların sanatçıların ve diğer örgütlerinin katkısı nasıl sağladı? Katkıları ne oldu?

Selda Çifçi:

Merhaba ben Mazlum-Der temsilcisiyim ve aynı zamanda avukatım. Silahın bırakılmasının bir kırılma olduğunu düşünüyorum. Ama şunu görüyorum bu süreç 3 sene sürdü. Bir taraf, İRA, diyor ki; ben şartlar değişirse silahları bırakırım ama ya karşı taraf silahtan sonra şartları değiştirirse? Tekrar silahlara ihtiyaç duyarlarsa? İRA' nın tabanını nasıl ikna ettiniz buna? Bir de Amerika'daki diaspora, 'savaşı bırakırsanız ekonomik desteğimizi çekeriz', dedi. Toplumunu ikna etmeden, liderleri nasıl buna ikna ettiniz? Bir de acıları unutmak kolay değil. Her iki taraf bu insani duyarlılığı nasıl başardı? Yani acılarıyla bu duyarlılık nasıl sağlandı?

Celal Yıldız:

Merhabalar, ben Celal Yıldız. Genç Siviller'e bu etkinliği düzenledikleri ve beni de davet ettikleri için teşekkür ediyorum. Bu ülkede şimdiye kadar doğrusu birçok hükümet geldi. Bazıları Kürt realitesini tanıdı, sonra unuttu. 80 senedir bu mesele hep askere

havale edildi, ancak bu sürede savaşa savaşa iki güçte birbirini yenemeyeceğini anladı. Şimdi gerçekten barış süreci başladı. Evet barış uzun bir süreç. Türk toplumu nezdinde Türkler ve Kürtler eşit görülüyor, bu önemli bir sıkıntı. Şimdi bir de yargı ve askeri statüko var. 367 saçmalığı gibi kararlar veren bir yargımız var. Sizde de yargı hep barış önünde engel mi oldu?

“Kadınların olmadığı yerde tam bir çözüme ulaşmak zor”

Lord Alderdice:

Yaratıcı örgütlerden bahsedildi, kadın hareketinin Kuzey İrlanda'da nasıl bir role sahip olduğu soruldu. Bütün bunlar, yaratıcı gruplar, şarkıcılar, sanatçılar çok önemliydi, ama kadın hareketi diğer sivil toplum örgütlerinden çok daha önemliydi. Çünkü, barış hareketini onlar ördüler. Bu çok faydalı oldu ancak bir süre sonra çöktü. Çünkü siyasetten uzak kaldılar. Konuşmalar, görüşmeler başladığında bir çok kadın hiçbir parti de yeteri kadar kadın olmadığına inanıyordu ve bir kadın partisi kurdular. Partinin adı “Kadın Koalisyonu” idi ve partide hiç erkek yoktu. Görüşmelerde çok ilginç ve faydalı bir rol oynadılar. Konuşmalar, görüşmeler bittikten sonra da kayboldular, rollerini tamamladıklarını düşündüler. Kadın hareketinin oynaması gereken farklı roller var. Çünkü kadınlar olayları farklı bir açıdan görebiliyorlar. Ama çok yaratıcı olmaları gerekiyor ve söylenen şeylere karşı duyarlı olmaları gerekiyor. Toplumda mağdur olanların ve yaralı olanların duygularına ve yaşadıkları acılara karşı hassas olmaları gerekiyor. Kadınların olmadığı yerde tam bir çözüme ulaşmak zor. Ancak kadınlarda da bütün çözümler yok. Hiç birimizde bütün çözümler, bütün cevaplar yok.

“Eğer ülkede hukuk sistemi işleмиyorsa gerçekten işiniz çok zor”

Toplumdaki önemli gruplardan birisi de hukukçulardı. Benim çocuklarım da hukukçu bu yüzden hukukçuları dinlemem gerekiyor. Hukukçular bu süreçte çok önemli bir rol oynadılar. Bunu da insanları tekrar hukukun üstünlüğüne inandırarak ve insanları çekerek başardılar. Şunu söylüyorlardı; bunu karara bağladık, bunu kural olarak belirledik, uymamız lazım. Yargıçlar da kurallara bağlıydılar. Bazen hükümet, yargıçlara çok kızdı. Çünkü yargıçlar politikacı olmadıklarını ve hukukun üstünlüğünü savunduklarını söylediler. Bazıları öldürüldü, ama hükümet öldürmedi. Bazılarına

suikast düzenlendi, yine de hukukun üstünlüğüne bağlı kaldılar, bu çok önemli. Eğer ülkede hukuk sistemi işleмиyorsa gerçekten işiniz çok zor. Ama avukatlar işe yaradı.

“İnsanlar, İRA liderlerine baskı yapmadı, İRA liderleri kendi halklarına önderlik ettiler”

Şimdi silahlarla ilgili soru. 3 yıl demişsiniz silahların bırakılmasıyla ilgili. Silahlarla ilgili süreç 3 yıl değildi, silahlarla ilgili hiçbir gelişme kaydedilmedi bu 3 yıl içinde. 1998'de bir uzlaşmaya vardığımızda, 1998'den sonra silah meselesinin çözülmesi 10 yıl daha aldı. Gerçekten çok zor bir mesele. İRA'daki insanlar şunu söylüyorlardı; “silahlarımızı bırakırsak hiçbir şeyimiz kalmaz”. İnsanlar, İRA liderlerine baskı yapmadı, İRA liderleri kendi halklarına öncülük ve önderlik ettiler. Bu savaşa devam etmenin, çatışmaya devam etmenin halkları için kötü olduğuna karar verdiler ve hepsini olmasa bile çoğunluğu risk almaya ikna ettiler. Bu bir riskti ve başka riskler de vardı. Yaşadıkları problemlerden biri de diasporaydı: “İrlandalı Amerikalılar”. Diaspora neden yapıyorsunuz, neden vazgeçiyorsunuz diye baskı yapıyordu. Kuzey İrlanda'da, İrlandalı Amerikalılar için “İrlanda için her şeyi yapar, ama gelip yaşamazlar” derdik. İRA liderleri, barış sürecinde Amerika'ya İrlandalı Amerikalılarla görüşmeye gitti ve şunu söylediler: “Durum değişti, sizin gittiğiniz zamanlardaki 20 yıl, 100 yıl önce durum yok artık. Biz orda yaşamak zorundayız. Bizim orada bir anlaşmaya varmamız gerekiyor. Lütfen işimizi zorlaştırmayın. Bizimle çalışın, bize yatırım yapın ama artık silah göndermeyin. Barış sürecinin yolunu bulmamız gerekiyor.” Bunu yapmak için Başkan Clinton, Birleşik Krallık'taki Adalet Bakanlığını devreye soktu. Çünkü güvenilir olan ve daha önce savaş yapmış insanların Amerika'ya gönderilmesi gerekiyordu. Ama Adalet Bakanlığı bunların çıkışına izin veremeyeceğini çünkü bunların terörist olduklarını belirtti. Ancak Clinton yargıya bu kişilerin serbest bırakılması gerektiğini söyledi. Çünkü sadece onlar diasporayı barış sürecine ikna edebilirlerdi. Diaspora ile beraber çalışmanız gerekir, yoksa barış sürecine zarar verebilirler. Hususi zarar vermezler ama kendi yaşantıları, geçmişteki deneyimleri bu yöndedir.

“Cesaretinizin kırılmasına izin vermeyin”

Toplumun bütün bileşenleri çok önemli. Ordu, polis, muhalefet partileri, yargı, kadın hareketi, sivil toplum kuruluşları, paramiliter örgütlerde olanlar, onları temsil edenler, din görevlileri, gazeteciler, bütün kesimler çok çok önemli. Farklı insanlar bir noktadan diğer bir noktaya giderler. İnsanların fikirleri değişebilirler, farklı noktalara gidebilirler

ve bu noktaların bazılarında “tamam öldü” diyebilirsiniz. Öyle bir noktaya gelirsiniz ki, “öldü, bitti” dersiniz. Ama bitmemiştir, sadece kış gelmiştir ve buzların, karların altında kalmıştır. Karlar eridikçe yukarı çıkar, üste çıkar, görünür olur. Şunu söylemek istiyorum; cesaretinizin kırılmasına izin vermeyin. Evet, cesaretinizin kırılması için bir çok sebep olabilir ama vazgeçmeyin. Dışarıdaki insanlarla destek veriyorlarsa ilişkinizi devam ettirin. Dışarıda size bu desteği, bu teşviği verecek olan çok insan var. Belki o kadar uzun süre sonra değil, siz kendi bölgenizde başka insanlara cesaret verenler olacaksınız. İlerlemenin ve daha iyi ilişkiler kurmanın olasılıklarına çok daha fazla ihtiyacımız var bu bölgede.

Soru:1

Moral gücünden bahsettiniz ve bunun önemli olduğunu belirttiniz. Din, Türkler ve Kürtler açısından da önemli ve bunu moral gücü olarak görebiliriz. Örneğin, Said Nursi Kürt ve dini bir lider, bu süreçte zaman zaman zorluklarla karşılaştı, ancak grubu hem Kürtleri hem de Türkleri içeriyor. Bu süreçte dini cemaatlerin yardımına başvurulmalı mıdır? Teşekkürler.

“Benim ülkemin bayrağının ve siyasi partilerin bayraklarının, diğer siyasi partilerin bayraklarına karşı kullanmasından hoşlanmıyorum.”

Lord Alderice:

Din ve dini inançlar son derece önemli. Batıda insanlar, belki burada da vardır, şunu inanırlar; “gelecekte eğitim ve din kalmayacak”. Din ortadan kalkacak diyenler var, ben buna inanmıyorum. Benim inancım benim için önemli. Ancak benim için sınır ötesine geçen bir şey var. Din, hükümet tarafından, siyaset tarafından kullanılmamalı. Benim için dinin ötesine geçen bir şey bu ve son derece önemli. Ülkemde şundan hoşlanmıyorum; benim ülkemin bayrağının bir siyasi parti tarafından diğer bir siyasi partiye karşı kullanmasından hoşlanmıyorum. Benim için bayrak bütün partiler içindir. Benzer şekilde inanç bütün insanlık içindir. Bazılarımızın diğerlerine karşı kullanması için değildir. Din hepimiz için önemlidir. Dinin önemli olup olmadığını sorarsanız, buna verilecek cevap dinin kesinlikle her zaman insanlar için önemli olacaktır. Ama din, siyasi taraflar için, siyasi çıkarlar için kullanılmalı derseniz, bence böyle bir kullanım çok ciddi bir hata.

Soru 2:

Şu an Kürtler içerisinde sağlıklı bir diyalog olduğuna inanmıyorum ve kendi içerisinde bir kategorileşme söz konusu. Devletin silahlı güçlerle diyalogu, Türklerin kendi içerisinde ve Kürtlerin kendi içerisinde diyalogları çok önemli. Kürtlerin kendi içerisinde geliştirmeleri gereken diyalog için ne söylersiniz?

“Kürtler içindeki diyalogdan bahsedelim, bu son derece önemli”

Lord Alderdice:

Kürtler içindeki diyalogdan bahsedelim, bu son derece önemli. Bizim durumumuzda Milliyetçiler resmi olarak siyasi partilerini bir araya getirdiler ve çok ciddi tartışmalar yaptılar. Birlikçiler bundan çok kortular; ama doğru olan, yapılması gereken şey buydu. Birlikçiler bu konuda hata yaptılar, kendi aralarında uzun süre hiçbir şey konuşmadılar ve bu onlar için çok büyük bir hataydı. Kesinlikle haklısınız, sadece aramızda değil, kendi içimizde de tartışmaların yapılması gerekiyor.

Soru 3:

Türkler ve Kürtler militer bir dili kutsallaştırdılar. Bu çeşit bir dili nasıl önleyebiliriz?

“Eğer militarist bir dil kullanırsak karşılığında da militarist dil alırız ve militarist eylemlerin başlaması uzun sürmez”

Lord Alderdice:

Dilin öneminden daha önce de bahsetmiştim. Eğer militarist bir dil kullanırsak karşılığında da militarist dil alırız ve bunun neticesinde militarist eylemlerin başlaması uzun sürmez. Dilimiz, çeşitli biçimlerde bizi eyleme yöneltir. Bizim sürecimizde yeni bir dil yaratıldı, yeni bir konuşma biçimi geliştirildi ve bu şekilde problemlerimizi aşabildik. Bu yüzden yeni bir dilin geliştirilmesi mutlak öneme sahip. Beraber çalışmak için, yeni bir dilin geliştirilmesi çok önemli. Politikacılar, gençler, kadınlar, entelektüeller bu dili yaratmakta son derece önemli role sahipler. Birçok konuda yardımcı olabilirim, ama Türkler ve Kürtler arasında yeni bir konuşma dili konusunda yardımcı olamam, bu sizin yapabileceğiniz bir şey.

Teşekkürler